

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

МІЛАНСЬКОМУ ЕДИКТУ 1700 РОКІВ

МІЛАНСЬКИЙ ЕДИКТ. ТЕКСТ ДОКУМЕНТУ.

Чогось цей Едикт не особливо люблять згадувати християнські конфесії і християнські автори. Його оприлюднили соправителі Римської імперії Константин-Август і Лициній-Август. Це перший офіційний документ, який засвідчив право християн на вільність в імперії, але ще не вивершив їх, а лише зрівняв з іншими віросповіданнями. Певне ця декларована Едиктом рівність і не втішає християнських апологетів, бо ж для них лише християнство є істинною релігією. Нижче видруковуємо текст Міланського едикту в перекладі українською мовою.

«Як і раніше ми засвідчували те, що свободу в релігії обмежувати не слід, а що навпаки – потрібно надати право турбуватися про Божественні справи розуму і волі кожного за власним його бажанням, повеліли ми і християнам дотримуватися віри відповідно до вибраної ними релігії. Але оскільки в указі, яким надавалося їм таке право, були реально при цьому поставлені ще й різні інші застороги, то певне деякі з них невдовзі зустріли перепони до такого дотримання (Тут йде мова про Нікомідійський закон 311 року. – Ред УР). Коли ми – Константин-Август і Лициній-Август – благополучно прибули в Медіолан і піддали обговоренню все, що стосувалося суспільної користі і благополуччя, то серед іншого, що здавалося нам для багатьох людей корисним, ми зокрема визнали потрібним укласти цю ухвалу, спрямовану на підтримання страху і благоговіння до Божества, а саме – дарувати християнам і всім свободу слідувати тій релігії, якої кожний забажає, щоб наявне на небесах Божество, яким би воно не було, могло бути милостивим і прихильним до нас і до всіх, що знаходяться під нашою владою. Отже, ми ухвалили, керуючись здоровими і вірними намірами, прийняти таке рішення, щоб взагалі нікого не позбавляти свободи слідувати і дотримуватися сповіданої у християнстві віри і щоб кожному була надана свобода слідувати тій релігії, яку він вважає найкращою для себе, щоб Верховне Божество, яке шанується нами за власним переконанням, могло проявляти у всьому звичайну милість і своє благовоління нам.

Тому належить честі кожного знати, що нам бажано було, щоб цю волю нашу потрібно було подати письмово, щоб після усунення всіх абсолютно обмежень, які були наявні в надісланому... раніше нашому указі щодо християн і які здавалися зовсім недобрими й невідповідними з нашою кротістю, щоб це було усунуте і нині кожний із бажаних дотримуватися релігії християн міг робити це вільно і безперешкодно, без будь-якого для себе обмеження і затруднення. Роз'яснити це все ... ми визнали потрібним, щоб знали всі, що ми і християнам дарували право вільного і необмеженого дотримання своєї релігії. Бачучи, що їм це було дозволено нами, твоя честь прийме, що й іншим також надана, заради спокою нашого часу, подібна ж повна свобода в дотриманні своєї релігії, так що кожний має право вільно обирати і шанувувати те, що йому угодно. Це нами ухвалено з тією метою, щоб не здавалося, що нами нанесений якийсь ущерб якомусь із культів чи релігій.

Окрім цього, щодо християн ми ухвалюємо, щоб ті місця, де вони раніше заправило мали свої зібрання, про які в ранішому нашому указі було зроблене відоме

ухвалення, якщо вони виявляться купленими в передуючі роки якимись іншими особами чи ж у казни або ж у когось іншого, – ці особи мають негайно і без якихось хитань повернути їх християнам безоплатно і без вимоги будь-якої пізнішої оплати; водночас і ті, що одержали ці місця як дарунок, хай по можливості поскоріше віддадуть їх християнам. При цьому ті, які одержали їх в подарунок, якщо будуть очікувати чогось від нашого благовоління, хай просять відповідної винагороди і звернуться з цим до місцевого єпарха, а відтак щоб і вони за нашою милістю не залишалися без задоволення. Все це має бути передане спільноті християн негайно, без будь-якого зволікання. Проте нам відомо, що християни мали у своєму володінні не тільки місця, де вони, як правило, збиралися, а й інше, що становило власність не окремих осіб, а власність спільноти християн (лат. – церкви). Все це, відповідно до закону, який ми вище визначили, також потрібно віддати християнам, тобто спільноті і зібранням їх, без будь-яких хитань і застережень, з дотриманням вище означеного правила, щоб ті, хто безоплатно поверне їх, також сподівалися одержати якусь нагороду від нашої доброти.

У всьому зазначеному вище слід надати спільноті християн все можливе сприяння, і так, щоб повеління наше виконане було найскоріше, щоб і в цьому виявилось сприяння нашої милості про суспільний спокій. І тоді, внаслідок цього, як було вище зауважено, надійде нам Божественне до нас благовоління, яке у надто великій мірі вже відчуте нами, перебуватиме воно з нами завжди, сприяючи нашим успіхам і суспільному благополуччю. А щоб цей милостивий закон наш міг стати всім відомим, написаному тут слід надати публічне об'явлення, виставити його повсюди і довести до загального відому так, щоб закон цей нашої милості ні для кого не залишався невідомим». **(Підготував А.КОЛОДНИЙ)**

Михайло БАБІЙ (Київ, Україна)

МІЛАНСЬКИЙ ЕДИКТ: ЗМІНА ПОЛІТИКИ ЩОДО ХРИСТІАНСТВА, ПОЧАТОК УТВЕРДЖЕННЯ ЙОГО ЯК ДЕРЖАВНОЇ РЕЛІГІЇ.

Аналіз буття раннього християнства свідчить, що саме в середовищі християн, як релігійної меншини, в політеїстичній Римській імперії, яка знаходилася під постійним тиском і переслідуваннями держави, свій перший розвиток і обґрунтування одержала ідея свободи релігії.

Своєю боротьбою протягом трьох століть, демонстрацією міцності своїх переконань, терпінням і стражданнями християни на початку IV ст. досягли значною мірою того, чого вони вимагали, про що писали і чого добивалися апологети християнства.

Саме у творах останніх знаходимо перші аргументовані заклики до римської влади забезпечити свободу релігії. Найбільш чітко й обґрунтовано, гідною подиву ясністю розкрив сутність ідеї свободи релігії (свободи релігійної совісті) К.С.Ф. Тертуліан. Він настійно закликав владні чинники «постерегтися забирати у будь-кого свободу релігії (libertatem religions) і право на «вибір божества, коли не дозволяєте мені поклонитися тому богу, якому я хочу і примушуєте мене поклонитися такому богу, якому я не хочу»⁵¹. Свобода релігії, за Тертуліаном, означає не що інше, як можливість для індивіда вільно

⁵¹ Тертуллиан К.С.Ф. Апология // Творення Тертуллиана / Пер. Е.Карнива – СПб., 1849. – С.60.